Anul XVI. **Ianuarie 1926.** **Nr. 1.**

REVISTA TEOLOGICĂ

ORGAN PENTRU ȘTIINȚA ȘI VIAȚA BISERICEASCĂ.

— APARE LUNAR —

SUB PATRONAGIUL

I. P. S. SALE ARHIEPISCOP ȘI MITROPOLIT **NICOLAE.**

CUPRINSUL:

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA: SIBIIU, STR. MITROPOLIEI Nr. 32.

SIBIIU. — 1926.

TIPARUL TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE.

Anul XVI. Ianuarie 1926. Nr. 1.

REVISTA TEOLOGICĂ

= organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească. =

Abonamentul: Pe un an 180 Lei. Pe o jumătate de an 90 Lei.
Un număr 15 Lei.

Bucuria noastră.

«Revista Teologică» întră în al şaisprezecelea an al existenţei sale. E o constatare, care pur şi simplu făcută numai, e în stare să spună mult celuice înţelege greutăţile imense cari întâmpină apariţia unei publicaţii periodice de specialitate şi cari o urmăresc cu stăruinţa unui duh necurat. Această soartă implacabilă îşi are şi partea sa bună. Ea nu lasă în viaţă decât publicaţiile cari sunt în stare să sporească viaţa, să lupte eroic sub flamura unui ideal, la care nu renunţă nici în mijlocul celor mai straşnice încercări ce i le îmbie soarta.

Intemeiată acum cincisprezece ani de învăţatul şi entuziastul profesor de teologie de-atunci şi actualul nostru părinte mitropolit Nicolae care a condus-o până în 1916, «Revista Teologică» a fost un organ devotat de îndrumare sănătoasă a clerului nostru şi o tribună de apărare a intereselor sfintei noastre Biserici.

Intrerupându-şi apariţia până după răsboiu, în 1921 reia lupta, credincioasă vechiului său program inspirat de înţeleptul ei întemeietor.

Ceice s'au ostenit şi se ostenesc cu redactarea «Revistei Teologice» şi-au dat silinţa să-şi ţină cetitorii la

curent cu marile probleme ale vieţii bisericeşti şi culturale pe cari le-au interpretat totdeauna în spiritul genuin al Evangheliei lui Hristos, care singură poate zidi o adevărată cultură umană. Prin silinţele lor ei au căutat să înlesnească tot mai temeinica pregătire a clerului nostru, să-i inspire şi să-i potenţeze entuziasmul misionar menit să îndrepteze paşii vieţii sufleteşti a neamului pe calea luminată de lumina mântuitoare a Evangheliei lui Hristos. Aceste silinţe au izvorît din convingerea, că numai o Biserică activă îşi poate revendica titlul dominanţei pe care Constituţia ţării îl asigură pe temeiul numărului credincioşilor. Iar activismul Bisericii este în directă funcţie de pregătirea ştiinţifică şi entuziasmul misionar al clerului, care trebue să devină tot mai mult o adevărată «armată a mântuirii».

De bună seamă ostenitorii la această revistă n'au făcut tot ceeace ar fi dorit să poată face. Ei au totuşi mulţumirea sufletească de a-şi fi pus întreg sufletul şi toată râvna în slujba lui Hristos şi de a vedea că această râvnă a fost crestată adeseori prin presă, cu cuvinte de-a dreptul măgulitoare. Ele au avut darul încurajării. Şi în acest fapt le şi vedem importanţa lor.

Dar cea mai îmbucurătoare constatare pe care o facem în pragul celui de al şaisprezecelea an al existenţei «Revistei Teologice» este, că ea pătrunde tot mai mult şi la fraţii noştri întru Hristos, de dincolo de Carpaţi, iar tinerii cari se pregătesc pentru apostolatul preoţesc o cer cu o laudabilă sete duhovnicească.

Mulţumind tuturor celorce ne-au ajutat şi încurajat strădaniile noastre de până acuma pornim la drumul unui nou an, cu bucuria şi entuziasmul inspirat de constatările de mai sus şi de idealul căruia-i vom sluji cu credinţă şi de-aci înainte, după puterile ce ni le va da Mântuitorul nostru Isus Hristos.

N. Colan.

Istoricul sinodului ecumenic dela Niceea.

(Urmare şi fine).

Acest canon al sinodului ecumenic confirmă hotărârile precedente asupra penitenţelor impuse celor căzuţi. Tot aşa stă lucrul cu cel următor, în care sinodul continuă a avea de scop pedepsirea aderenţilor lui Licinie.

12°. Iar cei ce vor fi chemaţi de har şi pornirea cea întâi arătând şi brâele lepădând; iar după acestea la a loru şi borâtură se vor întoarce ca câinii, încât şi arginţi a da şi cu beneficiu spre a isprăvi, ca iarăşi să se ostăşească aceştia zece ani să cadă, după vremea de trei ani a ascultării. Peste toate acestea se cuvine a cerceta bunăvoinţa lor şi felul căinţei, căci câţi cu frică şi cu lacrămi şi cu răbdare şi cu faceri de bine îşi vor arăta întoarcerea cu lucrul şi nu cu chipul, acestea împlinind vremea hotărâtă a ascultărei, după cuviinţă se vor împărtăşi de rugăciuni, împreună cu a fi slobod episcopului a socoti şi ceva mai iubitor de oameni pentru dânşii. Iar câţi cu nebăgare de seamă au adus şi au socotit că le ajunge lor spre întoarcere chipul intrărei în Biserică, numai de cât plinească vremea.

Indulcirile în împlinirea penitenţelor se numeau *indulgenţe*.

Acest canon dovedeşte că credincioşi, angajaţi în serviciul militar, la început renunţaseră la el subt Licinie, care, începând de când era în luptă cu Constantin, se da pe sine de apărător al păgânismului şi pretindea dela militari o adesiune publică către idolatrie. Mai mulţi, cari îşi făcuseră cariera din starea militară, sfârşiră prin a slăbi (cu credinţa) şi a intra din nou în rangurile armatei lui Licinie. Acesta era un act de apostasie pe care sinodul trebuia să-l pedepsească cu rigoare. Dar, principiul salvat, el voia ca să se întrebuinţeze o mare toleranţă faţă cu aceia, cari slăbiseră, dacă se arătau sinceri căitori.

13°. Iar pentru cei ce călătoresc (din viaţă) vechea şi canoniceasca lege se va păzi şi acum, încât de se călătoreşte vreunul, de merindele de cele mai de pe urmă şi prea de nevoie, să nu se lipsească; iar dacă cel desnădăjduit şi poate s'au împărtăşit, va rămâne iarăşi între cei vii, fie împreună cu cei ce împărtăşesc de singură rugăciunea. Iar de obşte şi pentru ori carele va călători (din viaţă) cerându-se a se împărtăşi de evharistie, episcopul cu cercetare împărtăşească-l din prosfora (proaducere).

Sinodul voia ca în fața morții ori-ce obstacol din calea împăcării să fie înlăturat. Biserica n'a făcut nici odată legi decât pentru vremea vieței presente și n'a voit să usurpe drepturile lui Dumnezeu cu privire la viața viitoare. Ea da prin urmare iertare de pedepsele duhovnicești și împărtășania ori cărui excomunicat, care, în preajma morții, le cerea.

14°. Pentru cei ce se catihisesc și au căzut, au socotit sfântul și marele sinod ca trei ani să fie ascultători numai; după aceasta să se roage cu cei ce se catehisesc.

Existau mai multe clase de catecumeni: aceia cari asistau numai la instrucțiunile asupra religiunii; ei se numiau ascultători; alții puteau asista la liturgia zisă a catecumenilor și care se prelungia până la imnul cheruvimilor care începe liturgia credincioșilor în rânduiala orientală, sau aducerea darurilor în rânduiala latină. Inainte de a fi admiși la botez, catecumenii cei mai instruiți și judecați vrednici primeau instrucțiuni speciale, ceeace a dat loc unor autori să distingă o a treia clasă de catecumeni. Precauțiunile pe care le lua Biserica înainte de a admite catecumenii în sânul ei, au fost unul din mijloacele de căpetenie pentru menținerea adevăratului spirit creștinesc între credincioși.

15°. Pentru multa turburare și gâlcevile ce s'au făcut, s'au socotit desăvârșit a se ridica din mijloc obiceiul cel ce afară de apostolescul canon s'au aflat în oare care părți; în cât din cetate în cetate a nu se muta nici un episcop, nici presbiter, nici diacon. Iară dacă cineva după hotărârea sfântului și marelui Sinod, s'ar apuca a face ceva de acest fel, sau s'ar da pe sine-și vre unei lucrări de acest fel, negreșit se va strica lucrarea și se va așeza la biserica la care episcopul, sau presviterul sau diaconul s'au hirotonit.

Este de regretat că aceasta regulă apostolică a fost adeseori violată în toate Bisericile. Fără îndoială nu era vorba aci decât despre o lege disciplinară care poate fi totdeauna modificată prin autoritatea Bisericii, și noi nu esităm a recunoaște că episcopi mari au fost transferați, spre binele Bisericii, pe scaune mai însemnate decât cele pentru care fuseseră la început hirotoniți. Dar, în ea însași, legea apostolică, înoită la Niceea, era foarte bună și merita să fie observată într'un mod mai riguros.

16°. Câți aruncându-se în primejdie nici frica lui Dumnezeu

înaintea ochilor având nici bisericescul canon ştiind, se vor duce dela Biserică presviteri sau diaconi, sau oricari se cuprind în canon; aceştia nicidecum trebuie a fi primiţi la altă Biserică, ci toată sila trebuie a li se face, ca să se întoarcă la a loruşi parohie. Sau stăruind se cuvine a fi achinoniţi (neîmpărtăşiţi); iar de ar îndrăsni vre-unul a răpi locul ce se cuvine altuia şi va hirotonisi în Biserica sa, neînvoindu-se episcopul lui dela carele au fugit cel ce se cercetează în canon, fără tărie fie hirotonia.

Sinodul din Niceea pare a fi fost preocupat de ideia de a apăra integritatea fie cărei Biserici, şi de a face din fie-care comunitate creştină un centru puternic organizat. Aceasta cugetare era foarte bună; căci tăria Bisericii, în genere, rezultă mai ales din puternica organizare a Bisericilor particulare. Clericii şi credincioşii, uniţi în jurul episcopului lor, formează un element puternic pentru conservarea credinţei şi a disciplinei; din împreunarea tuturor acestor elemente resultă o Biserică puternică care se manifestă în universala ei unitate, de îndată ce una din dogmele sale este în primejdie.

Sinodul voia totodată să excludă ori-ce ambiţie a clerului în canonul următor, el îi interzice ori ce profit usurar.

17°. Fiindcă mulţi din cei cuprinşi în canon pe lăcomie de averi şi urâtul câştig vânând, au uitat dumnezeiasca scrisoare ce zice: «Argintul tău nu l-au dat în camătă»; şi împrumutând, sute cer înapoi. Au îndreptat sfântul şi marele sinod, că de se vor afla cineva după hotărârea aceasta luând dobânzi din întrebuinţare, sau într'alt chip întrebuinţând lucrul, sau în jumătate de dobândă cerând, sau măcar altceva isvodind pentru urâtul câştig, se va caterisi din cliros şi străin de canon va fi.

Se întâmpla foarte adeseori că se alegeau de episcopi, preoţi sau clerici, într'o Biserică, oameni angajaţi în afaceri, şi cari continuau, fie negoţul lor, fie meseria lor, împlinind în acelaş timp funcţiunile sacre. In felul acesta chiar la sinodul din Niceea s'a văzut un sf. episcop din Cipru, cu numele Spiridion, care era cultivator şi creştea animalele. El continua, după ridicarea sa la episcopat, lucrările, cărora se dedicase mai înainte. Aceia, cari făceau comerţ puteau uşor să se lase duşi către speculanţii mai mult lucrative decât cinstite. Sinodul nu le îngăduia câtuşi de puţin, şi poruncea să se alunge din cler aceia cari se arătau avari şi nedrepţi în negoţul lor.

18. Au venit la sfântul şi marele sinod (ştiinţă) că în oarecare locuri şi cetăţi presviterilor evharistia diaconii o dau; care nici canonul, nici obiceiul au predanisit, căci cei ce stăpânire nu au a prosfora (a produce) celor ce prosforează să le de-a trupul lui Hristos. Şi aceia s'au făcut cunoscut, că acum unii din diaconi şi mai 'nainte de episcopi, se ating de evharistie. Deci acestea toate ridice-se şi rămâe diaconii întru măsurile lor ştiind ei, că ai episcopului sunt slujitori, iar decât presviterii mai mici; şi să ia după rânduială evharistie după presviteri, ori episcopul dându-le, ori presviterul. Dar nici a şedea între presviteri să fie iertat diaconilor, că afară de canon şi afară de rânduială este ceea-ce făcea; iar dacă vre-unul nu ar voi a se supune şi după hotărârile acestea, înceteze de diaconie,

Liturgia în care se consacra evharistia era celebrată la zile fixe, odată numai, de către un preot sau de către episcopul. Episcopul şi ceilalţi preoţi luau parte la ea şi se împărtăşeau. Vedem din canonul dela Niceea, că diaconi, cari serviau la altar, se împărtăşeau mai întâiu, chiar înaintea episcopului, când el nu celebra; apoi ducea evhanistia preoţilor asistenţi. Aceasta era un abuz. După hotărârea sinodului, trebuiau a se împărtăşi, episcopul mai întâiu, pe urmă preoţii; şi diaconul nu trebuia să se cuminece decât cel din urmă.

Se întâlnesc, în monumentele Bisericii primitive, un mare număr de fapte care care dovedesc mândria unor diaconi, mai ales în oraşe. Prin funcţiunile sale la Biserică, diaconul era în legături continue cu episcopul, când el celebra; mai mult, el avea de îndeplinit în afară slujbe, cari îi dau o mare influinţă asupra credincioşilor. Diaconii, în oraşe, se considerau ca personagii foarte importante, şi se priveau ca fiind superiori preoţilor de prin sate. Până şi preoţii de oraş, a căror dregătorie era cu totul spirituală, aveau mai puţină influinţă decât diaconii. Astfel se explică orgoliul unor diaconi şi abuzurile pe care a voit să le delăture sinodul din Niceea.

19. Pentru cei ce s'au făcut următorii lui Pavel (Samosateului), apoi au năzuit la catoliceasca Biserică, s'au pus hotărâre a doua oară a se boteza ei negreşit; iar dacă unii în timpul trecut s'ar fi rânduit în cliros, de s'ar arăta neprihăniţi şi nemânjiţi după ce de al doilea se vor boteza hirotonisească-se de episcopul catoliceştei biserici. Iar dacă cercetarea îi ar afla pre ei neharnici, se cuvine a se caterisi şi ei. Aşişderea încă

şi pentru diaconiţe şi de obşte pentru toţi cei număraţi în canon, aceastăşi închipuire se va păzi. Am pomenit încă pentru diaconiţe care se numără în schimă; fiind că nici vre-o hirotesie oare-care au, negreşit între mireni să se numere ele.

Paul de Samosata, necrezând în divinitatea lui Isus Hristos şi rătăcind asupra fiinţei dumnezeeşti, nu administra botezul în numele Tatălui, al Fiului şi al Duhului Sfânt; de aceea botezul lui era privit ca nevalid de cătră sinod. Dar, cum nu se menţionează decât partizanii lui Paul de Samosata, putem conclude că botezul celorlalţi eretici, cari nu greşeau asupra Sf. Treimi şi cari botezau după formula instituită de cătră Isus Hristos, trebuia privit, după părerea sinodului, ca valid.

20. Fiindcă sunt unii cari Dumineca pleacă genunchile şi în zilele cincizecimei; pentru a se păzi toate întru toată parohia s'au socotit de Sf. Sinod, stând rugăciunile a se da lui Dumnezeu.

Obiceiul urmat în genere în Biserica primitivă era de a se ruga stând în picioare. O categorie de penitenţi numai se rugau fiind îngenunchiaţi. Totuşi, s'a stabilit obiceiul de a face îngenunghieri, când se recitează anumite rugăciuni. Sinodul le opreşte Dumineca şi în toate zilele începând dela Paşti până la Rusalii, în semn de bucurie pentru învierea Domnului.

Sinodul îşi terminase lucrările sale, când sosi aniversarea a douăzecea a domniei lui Constantin. Împăratul invită la un ospăţ pe toţi episcopii cari, fără nici o escepţie, dădură ascultare invitării sale. Pentru a le da onoarea, soldaţii gardei erau aşezaţi în cerc în vestibulul palatului, cu sabia scoasă în mână. Oamenii lui Dumnezeu trecură fără frică prin mijlocul acestor soldaţi atât de temuţi cu puţin înainte, şi pătrunseră până în interiorul palalului. Unii luară loc la masa chiar a împăratului; alţii ocupaseră mese aşezate de cele două laturi ale salei. Aceasta adunare părea, zice Eusebie, o imagină a împărăţiei lui Isus Hristos, şi mai curând un vis decât o realitate.

După ce s'a isprăvit ospăţul, Constantin făcu tuturor episcopilor daruri mai mult s'au mai puţin măreţe, conform cu demnitatea lor.

Sosind timpul, când episcopii trebuiau să se separe, Constantin chema pe sf. Părinţi ultima oară pentru a-şi lua rămas bun dela ei In cuvântarea, pe care le-o adresa, el îi îndemna mai ales a păstra între ei o pace desăvârşită: a evita disputele ce pricinuesc certuri; a nu avea gelozie contra celor ce sunt

mai pre sus de ceilalţi prin înţelepciunea şi prin mărimea elocinţei lor. Fiecare, adauge el, trebue să considere ca binele comun tuturora bunele calităţi ale fie-căruia; acei cari întrec pe ceilalţi să nu-i dispreţuiască, căci numai lui Dumnezeu se cuvine de a judeca de meritul şi de virtutea fie-cărui. Se cuvine mai ales celor ce sunt mai superiori să trateze cu bunătate şi cu blândeţe pe inferiorii lor; e aşa de greu să găseşti ceva perfect; deci ei sunt datori aşi erta unul altuia greşalele, slăbiciuuile, şi a lua toată îugrijirea pentru a conserva pacea între ei. Ca nu cumva aprinderea contestaţiunilor lor să fie un obiect de derisiune pentru acei ce nu caută decât ocaziunea de a discredita legea lui Dumnezeu. Grija noastră cea de căpetenie trebue să constea în a câştiga pe adversarii noştri însuflându-le stimă şi admiraţiune pentru practicele observate între noi. Nu e totdeauna bine de a ţinea cuvântări lungi spre a explica ceeace este întunecat. Unii, într'adevăr, au trebuinţă de multe alimente pentru subsistenţa lor; alţii au lipsă de puţine; se întâmplă adeseori că cu daruri mici, inspiri dorinţa de a se lega de voi eu o prietenie mai intimă, câtă vreme alţii sunt mulţumiţi de a fi primiţi şi trataţi cu politeţe. In fine sunt foarte puţini cari ascultă bucuros cuvântările lungi şi cari caută cu sinceritate adevărul. Trebue, prin urmare, a subordina actele sale gustului acelora, pe care vrem să-i aducem la învăţătura cea adevărată.

Incheind, împăratul îi ruga a se ruga lui Dumnezeu pentru dânsul; apoi le acordă permisiunea de a se întoarce la Bisericile lor. Toţi Părinţii fură cuprinşi de bucurie, şi părăsiră Niceea, convinşi că unirea va domni de aici înainte în Biserică.

Noi am citat mai sus scrisorile pe care le scrise Constantin episcopilor şi Bisericilor pentru a le notifica mai multe din hotărârile sinodului. Aceste hotărâri fură comunicate Bisericilor de către episcopii mai însemnaţi cari făcuseră parte din sinod.

Nu ne putem îndoi că ele n'ar fi fost duse în Apus de către Osie, de cei doi preoţi pe cari episcopul Romei îi trimisese la Niceea spre a-l reprezenta, şi de ceilalţi episcopi occidentali.

Se ştie, din mărturisirea lui Eusebie citată în cele precedente' că Osie era însoţit de alţi episcopi spanioli; dar nu cunoaştem nici numele lor, nici scaunele lor. Istoricii n'au menţionat decât un foarte mic număr de membrii; noi i am numit bazându-ne pe ei. Din actele mai multor sinoade posterioare

întrunite în cauza arianismului, şi după unele indicaţiuni scoase din scrierile sf. Atanasie, am putea adauga câteva nume la cele pe care le-am citat; dar n'am ajunge totdeauna decât la o cifră foarte restrânsă Episcopii semnează actele sinodului, dar subscrierile lor n'au ajuns până la noi ca şi însaşi actele.

Dacă credem lui Gelazie de Cizic, actele sinodului dela Niceea au fost comunicate la Roma, Italiei, Spaniei şi celorlalte naţiuni apusene de Osie, episcopul Corduvei, şi cei doi preoţi romani, Viton şi Vincenţiu.

Alexandru din Alexandria la adresa Egiptului, Libiei, Pentapolei şi celorlalte Biserici ale aceleiaşi regiuni până la Indii.

Macarie din Ierusalim şi Eusebie de Ceasarea le trimiseră Bisericilor din Palestina, din Arabia şi din Fenicia.

Eustatie din Antiohia le adresa Biserililor din Celesyria, din Mesopotamia şi din Cilicia.

Ioan din Persia le comunică Bisericilor din Persia şi din marile Indii; Leontius din Caesarea, Bisericilor din Cappadocia, Galatia, Pont, Paflagonia şi din Armenii; Teonas din Czric, Bisericilor din Asia, Hellespont, Lidia, Caria, prin mijlocirea episcopilor sufragani Eutychius din Smirna şi Marinus din Troada; Alexandru din Tesalonic, Bisericilor din Macedonia, Grecia, Scytia, Iliria, Tesalia, Ahaia şi celelalte provincii europene limitrofe; Nunechie din Laodicea, Bisericilor din Frigia; Protogene din Sardica, Bisericilor din Dacia, Calabria, Dardania şi celelalte provincii limitrofe; Caecilian din Cartago, Bisericilor din Africa, Numidia şi din Mauritania; Pistos din Marcianopolis, Bisericilor din Misia, Galatia şi celelalte provincii vecine; Alexandru din Bizanţ Bisericilor din insulele Ciclade. Această numărătoare amănunţită este folositoare spre a cunoaşte subordinaţia bisericilor şi geografia bisericească.

Un fapt sigur este că actele sinodului dela Niceea fură acceptate de toate Bisericile Răsăritului şi Apusului, ca emanând dela un sinod ecumenic. Foarte puţin timp în urma sinodului, sfântul Atanasie constata acest fapt că sinodul fusese primit, nu numai în Răsărit, ci şi în Galia, Spania şi în Roma.

Episcopii, partizani ascunşi ai arianismului, subsriseseră actele sinodului, afară de Teonas şi Secundus. Dar ei nu fuseseră sinceri. Eusebie din Nicomedia şi Teognis din Niceea, cu toate că admiţând simbolul de a toată lumea, cel puţin în aparinţă, criticară excomunicaţiunea, în urma căreia Arie fusese

condamnat la exil. Ei nu cutezară să apere erorile ereticului, însă părtineau persoana lui. Aceasta însemna a ataca pe însuşi împăratul care pronunţase sentinţa de exilare. In acelaş timp fură şi ei exilaţi. Li se făcu judecata şi se alese spre a'i înlocui Amfion la Nicomedia şi Chrestus la Niceea. I. Beleuţă.

Mântuitorul ca medic.

Pentru invazia epidemiilor nu există nici o graniţă. Carantina cu cordonul ei sanitar e insuficientă ca să oprească armatele nevăzute ale microbilor pe care vânturile şi pulberea le suflă peste munţi şi mări pretutindeni. Ştiinţa luptă eroic în laboratoarele ei ca să descopere remedii şi preventive, igiena are un catalog întreg de prescripţii prezervative, toată această operă profilactică şi terapeutică însă rămâne întotdeauna în urmă faţă de violenţa cu care pustiesc boalele sănătatea speciei umane. Civilizaţia într'adevăr a pus la adăpost viaţa omenească de multe primejdii, ea însă pare a fi redus simţitor rezistenţa vitală a indivizilor. Aierul sufocant din marile centre moderne a debilitat organismul omenesc; iar viţiile care mişună în ele din abundenţă storc sufletul omenesc de orice vlagă morală; ereditatea ajută astfel şi degenerescenţa fizică şi pe cea morală şi generaţiile merg într'o înfricoşetoare regresiune vitală.

În lumea satelor, boalele ucid favorizate de ignoranţa igienică, în lumea oraşelor boalele ucid favorizate de ignoranţa igienii morale. La acestea se adaogă mizeria care este un agent de propagandă şi al boalelor trupeşti şi al celor sufleteşti. Necesitatea medicilor este deci imperativ urgentă — mă gândesc fireşte şi la medicii trupului şi la cei ai sufletului, care trebue să colaboreze pentru a asigura şi a creşte salubritatea fizică şi morală a omenirii.

Spitalele sunt pline azi aproape numai de victimile păcatului. Boalele microbiene se pot combate mai uşor decât boalele contagiunii imorale. Câţi pacienţi nu ex-

pediază, de pildă beţia şi desfrâul în aceste institute de azistenţă medicală azi. Când Mântuitorul spune paraliticului delà Vitezda: «iată te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai greşeşti», El pune problema consecinţelor fizice ale păcatului voluntar.

Când apostolii întreabă pe Mântuitorul cu privire la orbul din naştere: «Cine a greşit? Acesta sau părinţii lui?» se pune problema păcatului ereditar, care se pedepseşte în urmaşi până la stingerea neamului.

Într'adevăr igiena corporală e de mare folos, dar igiena morală trebue să primeze.

Slujba de medic este o slujbă de devotament, o slujbă de salvare. Pentru împlinirea ei nu se cere însă numai pricepere ştiinţifică, ci şi o mare iubire de oameni, o imensă bunătate şi un infinit spirit de jertfă. De aceea ne-am gândit să punem pe Mântuitorul în această slujbă umană şi socială ca să indicăm astfel modul în care El s'ar achita de îndatoririle legate de ea, celorce îşi închină viaţa acestei lucrări de ajutor şi de scăpare a vieţii omeneşti din atâtea primejdii ale morţii.

Mântuitorul nu ar îmbrăţişa această carieră pentru rentabilitatea ei materială, ci dintr'un sentiment de frăţească iubire şi compătimire faţă de oameni. Ce durere a cerut ajutorul Lui şi i-a fost refuzat? Orbi, ciungi, uscaţi leproşi, toţi au fost miluiţi de puterea Lui dumnezeiască cu sănătate. Câţi medici din zilele noastre din nenorocire, îşi menajează comoditatea lor, când suferinţa săracilor, nu a celor bogaţi, le bate la uşe în miez de noapte!... Mântuitorul n'ar fi avut asemenea neumane preferinţe sociale.

Onorariul nu se cere. Fiecare îl acordă după stare şi avere. Mai mult, când el ar fi constatat imposibilitatea materială a bolnavilor săi de a-şi procura medicamentele trebuitoare, le-ar fi venit în ajutor cu banii săi — socotind a fi mai de preţ decât argintul o viaţă omenească.

Mântuitorul s'ar fi plecat duios la capul bolnavului şi l-ar fi cercetat atent — fără zor, fără răceală şi fără ifos — încurajând pe cel suferind şi mângâind pe cei din jur neliniştiţi de suferinţa prietenului sau rudei lor.

Mântuitorul ar fi făcut apel şi la ştiinţa altor colegi când n'ar fi putut diagnostica precis o boală grea — căci e o crimă să laşi să se prăpădească un om, ca să-ţi cruţi orgoliul tău, aparenta ta, competenţa şi suficienţa egoismului tău ştiinţific.

Boalele contagioase pe care el ar fi fost chemat să le combată, nu l-ar fi înspăimântat niciodată. El n'ar fi dezertat dela datoria Lui, folosindu-se de subterfugiile laşităţii. Ca medic de plasă, El ar cutreera sat cu sat şi ar cerceta colibă cu colibă ca să ajute o suferinţă şi să îndrumeze cu povaţa Lui luminată îngrijirea sănătăţii — plin de aceea sfântă omenie care trezeşte încredere şi înţelegere între oameni.

Ca medic de spital ar exercita un control sever asupra gospodăriei lui, ca nici o disponibilitate economică să nu fie deturnată dela scopul ei şi nici un devotament să nu fie ineficace.

Ştiinţa, oricât de vastă, fără iubire, are o funcţiune slabă ca rezultate şi ca prestigiu.

Savantul, oricare savant, dar mai ales medicul savant trebue să fie un mare şi activ filantrop.

Tot ceeace ştie el, tot geniul lui de specialist consumat e în funcţie de iubire şi simpatie.

Mântuitorul n'ar populariza idei false despre problema vieţii sexuale ca sub aparenţa unei opere de prevenţiune, să propage tocmai ceeace trebue combătut cu ultima energie.

Mântuitorul n'ar mistifica pe nimeni prin atitudini solemne, de persoană intangibilă şi sacrosanctă ca mulţi medici ai vremii noastre.

N'ar încuraja atâtea dezordini familiale care ajung uneori la adevărate tragedii, exploatând abuziv pretextul «secretului profesional».

Mântuitorul ar fi instituit «certificatul de sănătate» al celorce năzuesc să întemeieze o familie normală, pe baza unei eredităţi sănătoase. Mântuitorul n'ar fi putut lua o poziţie de laxitate faţă de problema prostituţiei şi s'ar fi luptat din răsputeri pentru desfiinţarea desfrâului oficializat şi reglementat.

Mântuitorul n'ar fi încurajat depopularea țărilor prin matuzianism, căci El și-ar fi interpretat misiunea nu numai în sensul unei duhovnicii fizice ci și în acel al unei duhovnicii morale.

Mântuitorul n'ar fi așteptat să-l caute suferința omenească, ci el însuși ar fi plecat s'o caute și s'o tămăduiască. Mântuitorul ca medic ar fi fost un apostol al sănătății, și un propagandist al vieții curate.

Cu gândul departe de orice mercantilism și impostură, El ar fi «renăscut» oamenii prin ajutor efectiv și prin învățătură morală. E falnă, eronată și funestă părerea, care își face drum în montalitatea modernă, că specializarea, pe baza principiului distribuției muncii, înseamnă complectă dezinteresare de toate celelalte domenii de activitate ale vieții. Nu! Cultura e un elaborat social și ea trebue să fie deci socializată. Iar socializarea valorilor unei culturi însemnează participarea activă a personalității la toate pelsațiile vieții omenești. A fi medic nu înseamnă a fi numai un specialist în igienă, anatomie, fiziologie, hirurgie, în boale interne și în dermatologie, etc., ci și un om pentru care mediul integral al vieții e tot atât de important ca și domeniul restrâns al specialității.

Se poate desinteresa un medic de problemele vieții sociale, culturale și etice? Nu sunt ele în legătură aproape organică cu problemele specialității lui stricte?... Nu există între ele o intimă relație cauzală.

Mântuitorul ca medic n'ar putea îmbrățișa sisteme de cugetare negativiste furnizate de problematicele speculații ale materialismului.

Realitatea spirituală i s'ar fi impus cu supremă evidență. Mântuitorul înainte de a stabili etiologia unei boale și înainte de a prescrie mijloacele de remediare, ***s'ar fi rugat*** întotdeauna. Un medic care știe să se roage, va fi deapururi mai aproape de adevăr decât unul care se refugiază numai în experiențele științifice — atât de nesigure.

În sfârșit, Mântuitorul ca medic s'ar fi preocupat cu pasiune de problema educației morale și fizice a ti-

neretului prin conferenţe şi convorbiri, prin broşuri şi proiecţiuni, părinteşte, prieteneşte, confidenţial, arătând tot cortegiul de dureri, deziluzii, neisbânzi şi fatalităţi pentru o viaţă dezordonată şi degechilibrată de păcat, pentru o viaţă trăită sub despotismul degradator al instinctelor animalice.

Profilaxia morală e o mare garanţie de sănătate în lume. Boalele, aşa zise sociale, sunt urmarea inevitabilă a viţiilor şi păcatelor. Când fortifici rezistenţele morale ale conştiinţii, micşorezi simultan procentele suferinţii omeneşti şi perspectivele degenerării vitale a speciei. O «armată a mântuirii» recrutată din medici şi preoţi ar da mai puţin de lucru tribunalelor penitenciarelor şi spitalelor — sporind coeficientul spiritual al vieţii omeneşti. Împotriva păcatului şi a infecţiilor lui trebue să se lucreze nepregetat în conştiinţe.

Iată atâtea sugestii pentru a face din medic şi din ştiinţa lui, o nobilă funcţiune morală şi socială, o misiune de inobilare a omenirii, o operă de salvare integrală a vieţii omeneşti.

Medici creştini! Un tip nou desigur; vor zice unii paradoxal, imposibil, himeric. Şi totuşi toţi apostolii au fost într'un senz oarecare medici şi toţi medicii trebue să fie apostoli. Nu fu medicul Luca evanghelistul şi apostol? E o concepţie care merită să fie meditată şi cu care trebue să ne familiarizăm cât mai repede, ca să putem izbândi în visurile şi tendenţele noastre reformiste. Trupul trebue salvat ca să se poată desăvârşi un suflet omenesc. Şi sufletul trebue desăvârşit, pentrucă el asigură mai multă sănătate trupului. Generaţia noastră trebue să se gândească mai serios la aceste lucruri dacă vrea să realizeze ceva în această lume.

Prof. **Dr. Gr. Cristescu.**

Ce s'a schimbat?

— Este adevărat că bărbatul dumitale şi-a schimbat religia? — întrebă o femeie pe prietina sa.

— Nu — răspunse aceasta — nu bărbatul meu şi-a schimbat religia, ci religia l-a schimbat pe el.

Reînchegarea frontului ortodox.

Asistăm la ultimile acorduri ale simfoniei cântate de toate sufletele creştine cu prilejul împlinirii a 16 veacuri dela cel dintâi sinod ecumenic. Această aniversare se ridică în importanţa sa prin extensiunea în care a fost sărbătorită şi intensitatea cu care a fost simţită până la însuşi evenimentul sărbătorit. Intr'adevăr dela cel dintâi sinod ecumenic şi până azi nu aflăm în viaţa popoarelor creştine un moment în care să se fi simţit atât de puternic duhul păcii şi nevoia înţelegerii reciproce, iar această simţire să fi cuprins inimile întregei lumi creştine, ca tocmai această aniversară.

După 3 secole de propoveduire apostolică, entusiastă, după 3 secole de prigoniri sălbatice, în cari creştinismul n'a luptat decât cu sabia duhului, crucea Domnului şi purtătorii ei au biruit, iar puterea lumească însaşi prin rostul lui Constantin cel Mare, a recunoscut superioritatea ecumenică şi morală a creştinismului şi la Niceea i-a dat putinţa să-şi vindece ranele, să dea cadre potrivite uriaşului organism, ce se născuse şi să-şi sistemizeze învăţăturile.

Sinodul dela Niceea este punctul de culminaţie al creştinismului.

In ondulaţiunea desvoltării creştinismului urmează de aici înainte curba decadentă, coborâtoare. Evanghelia lui Hristos se propovedueşte adesea cu sabia (v. Carlyle, Eroii pag. 83: «Religia creştină n'a despreţuit totdeauna sabia, când găsise una») în numele lui Hristos se poartă răsboaie între popoare creştine, în numele lui Hristos se schinjue şi se ucid secole dearândul unii dintre oameni (inchiziţia) şi trupul lui Hristos (biserica) se rupe în mai multe mădulare, cari se afurisesc reciproc.

Anumite semne arată încă că bisericile fac în veacul de acum sforţări pentru a şterge aceste pete ale trecutului şi a ieşi din această situaţie improprie creştinismului.

Astfel încă înainte de răsboiul mondial s'a pornit în apus o serioasă mişcare de reînchegare a creştinismului, mai ales de către biserica anglicană de dincoace şi de dincolo de ocean.

Două par a fi motivele religioase cari stau la baza acestei mişcări. Mai întâi convingerea că izolarea şi adeseori conflictul

în care trăesc diferitele biserici creştine nu exprimă şi nu reprezintă voinţa Mântuitorului Hristos ca învăţăceii săi să fie într'o singură turmă şi al doilea, că situaţia de izolare nu îngădue Bisericii să-şi împlinească chemarea de a sălăşlui pe pământ pacea şi dragostea între neamuri şi a îndroduce învăţăturile lui Hristos ca principii călăuzitoare în viaţa socială.

Intr'adevăr aspectul, ce ni-l dau şi azi bisericile, cari mărturisesc pe Hristos nu e destul de îmbucurător. Nici jumătate din locuitorii pământului nu cunosc pe Hristos, şi cele mai multe biserici creştine cultivă nizuinţa de a momi şi converti pe credincioşii altor confesiuni, din care cauză există atâtea frecări şi duşmănii între diferitele biserici.

Raportul acesta e foarte dureros pentru creştinism, al cărui temeiu în relaţiile sale trebue să fie iubirea. Cum să poată propovădui bisericile pacea în lume, când ele între ele trăesc în cea mai mare duşmănie. «Bisericile au o chemare de îndeplinit în ce priveşte relaţiunile dintre popoare: Dar oare popoarele n'au să spuie bisericilor?: «Dacă voi cari credeţi într'un Dumnezeu, un Domn, un Duh, nu ştiţi cum să vă arătaţi unitatea practică, care este nedespărţită de evanghelia voastră, e cuminte să vă aşteptaţi ca noi să ne întoarcem şi să fim altfel? «Doftore vindecă-te pe tine însuţi» (Bis. Ort. Nr. 9|923. Art. Apropierea bisericilor, de A. Scriban pg. 654 citat după «Federal Council Bulletin». New York Dec. 1922 Ian. 1923).

Dându-şi seama de acest lucru, conducătorii diferitelor biserici au pornit acţiuni de o restabilire a legăturii dintre bisericile creştine, o federalizare, ba dacă s'ar putea chiar şi o unire a acestora.

In America, ca să începem cu cele mai îndepărtate locuri, există o puternică organizaţie cu această menire: «*Conferenţa mondială creştină pentru credinţă şi organizare*» cu ramificaţii şi în Europa. Sub egida acesteia adunarea generală a bisericii episcopale americane ţinută în 1910 la Cincinati (Ohio) a ales o comisiune de 7 episcopi, 7 preoţi şi 7 laici pentru a pofti toate bisericile creştine să convoace un congres general, în care să tracteze problemele, cari privesc credinţa şi constituirea bisericii. O adunare pregătitoare s'a ţinut la Geneva 12 August 1920. S'a decis ţinerea unei conferinţe la Waschington în 1925, care s'a amânat pe anul 1929.

Dincoace de Occean, biserica anglicană de mult a încercat să se apropie de biserica ortodoxă. S'a adresat mai întâi bisericii rusești, în 1903 bisericii patriarhale din Constantinopol, dar fără rezultat. In 1910 conferința Lambeth compusă din episcopii bisericii anglicane a discutat din nou chestiunea unirii bisericilor creştine şi a pus în programa discuţiunilor şi următoarele puncte cari ar putea forma bază de discuţie pentru chestiunea unirii: Biblia, Crezurile, simvoalele de credinţă, cărţite simbolice, tainele şi episcopatul.

Porniri nobile, însă n'au avut răsunet suficient şi n'au putut urni lumea înainte de răsboiul mondial. Acesta a fost se pare, lovitura de ciocan, care a deşteptat conştiinţele creştine şi le-a împintenat spre o activitate mai vie.

«Trei prăbuşiri stăpânesc omenirea, a zis prof. Wilfred Monod la adunarea «*Alianţei universale pentru înfrăţirea popoarelor prin biserici*», ţinuţă la 6—10 August 1922 în Copenhaga: 1) căderea omului prin Adam, 2) căderea lui Israil în clipa răstignirii şi 3) căderea creştinătăţii în 1914. Este aceasta căderea lui Dumnezeu sau a lui Hristos? Nu. Dar este în mare măsură neizbânda Bisericii. Trebue o redeşteptare, a bisericilor Dacă biserica nu mântue lumea, aceasta o va osândi şi lumea se va îneca în apa botezului» (Bis. Ort. Rom. Nr. pe August 1923. Articolul: Apropierea bisericilor, pg. 772).

S'ar putea înmulţi dovezile, din cari să se vadă cum reprezentanţii conştienţi ai diferitelor biserici îşi recunosc vinovăţia pentru că n'au încercat nimic spre a opri deslănţuirea războiului şi cred că salvarea omenimii se poate face numai prin acţiunea Bisericii iar pentru ca această acţiune să aibă bună reuşită nu văd altă cale decât concentrarea tuturor forţelor creştine, închegarea unei mişcări unitare şi coordonate din partea tuturor bisericilor.

Şi avem satisfacţia să constatăm, că şi din partea Bisericii ortodoxe a pornit o iniţiativă în această direcţie. Astfel biserica patriarhală din Constantinopol cu data de Ianuarie 1920 a dat o enciclică semnată de 12 mitropoliţi către bisericile lui Hristos de pretutindeni, în care face un cald apel de înfrăţire a bisericilor, enumără în 11 puncte căile de înţelegere şi stabileşte 5 plăgi morale, a căror vindecare se poate face numai prin activitatea concentrată a Bisericii. E carasteristic, că şi în această enciclică se accentuiază cu multă sinceritate toropeala bisericilor

şi împrejurarea că autorităţile politice au apucat înaintea bisericii în aplicarea principiilor evangelice de iubire, dreptate şi pace prin înfiinţarea Societăţii naţiunilor.

Conferenţa Lambeth din 1920 a episcopilor anglicani încă a publicat o «chemare cătră toţi creştinii» de acelaş cuprins.

Dar lucrurile n'au rămas numai în acest stadiu teoretic al adreselor de complezenţa, ci au trecut şi în domeniul faptelor.

Astfel în America, ţara sectelor, în urma stăruinţelor depuse de marea organizaţie «*Conferenţa mondială pentru credinţă şi organizare*», despre care am pomenit mai sus, congregaţionaliştii, metodiştii şi presbiterianii au ajuns la cea de pe urmă treaptă a unirii, deasemenea metodiştii şi anglicanii tratează această chestiune.

Tot astfel feluritele secte răsărite din biserica anglicană din Anglia, Australia, Africa de răsărit, India de sud, China şi Egipt sunt pe cale de a se uni.

Altă asociaţie tot americană «*Consiliul federal al bisericilor lui Hristos*» prin revista sa «Federal Council Bulletin» face o intensivă propagandă pentru unirea bisericilor, dând o specială atenţiune bisericii ortodoxe. Ce putere formidabilă reprezintă această asociaţie se vede şi din intervenţia ce a făcut-o la conferinţa dela Lausanne în 15 Dec. 1922, când prin ambasadorul american Child a reuşit să menţină la Constantinopol patriarhatul ecumenic, pe care Turcii voiau să-l alunge de acolo. Tot această asociaţie luptă şi pentru păstrarea Locurilor Sfinte dela Ierusalim în mânile ortodocşilor.

Casa bisericească misionară din New-York a pregătit în 1920 un concordat în 3 puncte pentru restatornicirea unităţii federative şi a intercomuniunii între biserica ortodoxă, veche catolică şi anglicană. La acest concordat au aderat în numele bisericii vechi catolice: episcopul Herzog din Elveţia, iar din partea bisericilor ortodoxe: ep. rus Platon, mitropolitul Meletie, din partea bisericii greceşti, biserica patriarhală din Constantinopol şi biserica armeană din Ierusalim. I. P. S. Mitropolitul Primat, Miron actualul patriarh român a aderat cu cuvintele: «Prevăd cu plăcere că vom putea lucra împreună pe temeiul acestor principii, cari sunt comune tuturor creştinilor, pentru ca să contribuim la frăţia universală prin iubirea evanghelică».

Bisericile protestante din toată lumea încă e vorba să se unească într'o singură biserică ecumenică protestantă.

Multă iscusinţă dovedeşte în netezirea căilor de întâlnire a bisericilor şi înlăturarea divergenţelor organizaţia mondială *«Viaţă şi muncă»*; aceasta militează pentru o colaborare pe teren practic moral; sub egida acesteia s'a ţinut conferenţa creştină dela Stockholm în vara acestui an din 19—29 August şi la care a luat parte o selectă comisiune de oameni ai bisericii noastre în frunte cu I. P. Sf. Mitropolit Nicolae. Pomenim la urmă, fără a o socoti cea de pe urmă, ci printre cele dintâi, societatea: *«Alianţa universală pentru înfrăţirea popoarelor prin biserici»* în temeiată în 1914 prin reprezentanţii a 10 state. In congresul ţinut în Elveţia in 1920 au fost reprezentate 23 ţări. In prezent are de preşedinte pe primatul Angliei şi ca membri marcanţi pe arhiepiscopul de Upsala, Nathan Söderblom, mulţi mitropoliţi ortodocşi sârbi, bulgari şi greci şi alte somităţi ale diferitelor biserici. Congresul ţinut la 6—10 Aug. 1922 în Copenhaga, la care a luat parte şi Dr. V. Ispir, secr. gen. în ministerul Cultelor, a avut un foarte frumos răsunet atât prin prezenţa numeroşilor participanţi, cât şi a chestiunilor discutate, cum a fost d. p. desarmarea discutată palpitant, dar frăţeşte, de reprezentanţii Franţei şi ai Germaniei.

Am făcut — după articolele părintelui Scriban din Biserica Ortodoxă, — acest scurt şi incomplet pomelnic al mişcărilor de apropiere dintre bisericle creştine spre a arăta, că există o puternică tendinţă de concentrare a tuturor puterilor creştine, dela cari biserica ortodoxă nu se poate exclude, ci e bine, ca să intre şi ea în ritmul acestui curent universal.

(Urmează). **Prot. Em. Stoica.**

Lauda.

Datoria fiecărui creştin este să dea mărire lui Dumnezeu. Spune doar David; «Intru Dumnezeu voiu lăuda graiul — întru Domnul voiu lăuda cuvântul» (Ps. 55—10). Deci cu atât mai vârtos şi noi creştinii vom lăuda pe Dumnezeu. Nu vom face aceasta numai când ne merge bine în această lume — deşi uneori avem mari decepţiuni, numai pentrucă suntem feriţi de boale şi primejdii — pentru unii acestea sunt oaspeţi obişnuiţi — ci mai ales pentru dovada cea mai

înaltă şi neînşelătoare ce o avem despre iubirea lui Dumnezeu Tatăl, care a jertfit pe Fiul său pentru a ne câştiga mântuire, putere, îndrăzneală, iubire, nădejde şi viaţa vecinică. Mulţumita ce trebue să o aducem lui Dumnezeu pentru lucrările sale de mântuire este singura laudă.

In sfânta scriptură găsim nenumărate locuri şi îndemnuri pentru laudele ce trebue să le aducem Celui prea Inalt.

Când aducem laudă lui Dumnezeu trebue să ne plecăm cu smerenie şi El ne va ridica şi ne va înălţa, pentrucă El este izvorul nesecat al tuturor bunătăţilor. Atunci Dumnezeu va fi cu noi şi orice laudă ce I vom aduce, ne va da încredere şi mai mare ca până acum şi ne vom pune toată nădejdea în El. Şi cu cât va creşte încrederea cătră Dumnezeu, cu atât mai vârtos ne vom uni şi vom înţelege cuvintele celui mai mare cuvântător al ortodoxiei, Ioan Crisostom: «Lăudat să fie Domnul Dumnezeu pentru toate».

Lauda oamenilor poate fi bună şi poate fi rea. Isus a zis cătră învăţăceii săi: «Vai vouă când vă vor binecuvânta toţi oamenii». (Luca 6—26), iar fariseilor le aruncă învinuirea: «Cum puteţi voi să credeţi, slava unul dela altul luând şi pe slava cea dela Dumnezeu nu o căutaţi» (Ioan 5—44).

Impotriva laudei omului linguşitor însă trebue să ne ridicăm şi să fim totdeauna prevăzători, căci acela are în vedere mai întâiu interesul său, apoi pe al nostru. Linguşitorul ne aruncă nisip în ochii noştrii ca să nu vedem ceia ce vrea să facă. Despre un împărat ne spune o istorioară, că într'o zi un om al curţii lăudându-l peste măsură pe împărat, ridicându-l până în slava ceriului — împăratul la un moment dat îi dă linguşitorului o palmă peste gură. Acesta îl întreabă înfricoşat: «Pentruce mă baţi»? Dar împăratul îi puse îndată întrebarea? «Pentruce mă muşti»? Linguşitorul vrea cu laudele sale să ne amăgească şi să ne ducă pe calea unde el doreşte. Este deci o datorie a noastră să ne păzim de lauda celor făţarnici şi să nu cădem şi noi în aceeaş greşeală...

Nici din partea duşmanilor nu doreşte Isus ca să fie lăudat — zicând: Hula lor, nu lauda îmi serveşte spre mărire şi cinste.

Un creştin să nu dorească însă a auzì numai laude, ci să fie pregătit totdeauna a asculta şi cuvinte aspre, dar adevărate. In cuvintele de laudă se pot doar cuprinde şi cuvinte de înfruntare — şi de critică chiar, în care caz se scot la iveală unele scăderi a celui căruia i se aduce lauda.

De regulă omul laudă pe altul pentruca şi el să fie lăudat. Cu toate acestea se admite lauda ca o încurajare la muncă. Fiecare din noi are lipsă de asemenea încurajeri.

Lauda întăreşte credinţa în lucrarea a tot ce e bun. Lauda este recunoaşterea binelui şi întărirea acelui bine. Vai de acel popor care a perdut din sufletul său pe oamenii săi providenţiali. *«Să lăudăm pe bărbaţii cei măriţi şi pe părinţii noştri din neam în neam»* (Sirah 44, 1). Vai şi de aceea comună unde lucrurile bune se vor răsplăti cu nerecunoştinţă. Cu atât mai trist şi fără nădejdi de viitor este familia — în care nici unul nu găseşte ceva bun în celalalt membru al său. Nebuni sunt însă şi aceia cari vorbesc mai mult de petele solare, decât de puterea luminei şi de căldura soarelui.

Lauda ridică şi pe cel mai desnădăjduit om — infiltrându i în suflet încredere în puterile sale. Criticii şi bârfitorii îşi pot însemna bine cuvintele: «Este mai bine a lăsa să ardă o lumină cât de slabă decât a o stinge de tot».

In lauda sinceră rezidă încrederea. Lauda sinceră leagă de olaltă pe cel lăudat — de celce îl laudă.

Pentru cel lăudat este o dovadă că în lucrările sale nu este singur şi că cuvintele sale au găsit aprobare — iar lucrările sale vor afla sprijin.

Omul era deprimat şi hotărît să-şi lase lucrul abia început, când din partea prietinului sincer îi vine încurajare şi laudă.

In acest caz lauda vine ca o rouă de dimineaţă pe florile însetate de apă, şi curge ca uleiul pe opaiţul ce era să se stingă.

Lauda dă încurajare spre viaţă nu numai celui lăudat ci şi celui ce laudă. Lumea şi oamenii din ea ne apar în adevărata lumină. Iar când constatăm în aproapele nostru, o calitate bună, un merit, mijeşte şi în noi gândul să ne câştigăm asemenea merite. Ajutorându-ne reciproc spre a ajunge la oareşcare perfecţionare, se trezeşte în noi gândul ca să lucrăm împreună şi la câştigarea vieţii celei vecinice.

Lauda altuia este preţioasă, după cum ne învaţă şi Sf. Scriptură: «*Să te laude aproapele şi nu gura ta, străinul şi nu buzele tale*» (Pilde 27, 2).

Dreapta laudă de sine încă e îngăduită. Regula însă, va fi ca faptele noastre să ne laude pe noi. Odată ce un om săvârşeşte un lucru de valoare, acel om nu mai vorbeşte despre sine, căci lucrarea sa fără glas mărturiseşte despre meşterul său. (I. Ruşkin).

Acolo unde opera nu laudă pe meşterul său, orice laudă omenească şi laudă de sine nu va avea efectul dorit. «*In mâna meşterului se va lăuda lucrul, şi povăţuitorul poporului înţelept întru cuvântul său*» (Sirah, 9, 22).

Dar nu numai nouă ni se datoreşte succesul şi insuccesul lucrărilor noastre. De aceea nici lauda nu ni se cuvine numai nouă, ci mai ales lui Dumnezeu. Idealul nostru să fie a ne lăuda întru Domnul. «*Că nu cel ce se laudă pe sine este ales, ci pre care Domnul îl laudă*» (2 Cor. 10, 18). »Că nu pre noi ne propoveduim, ci pre Hristos Isus Domnul nostru. (Cor. 4, 3).

(După Th. Traub). **Pr. Ioan Crăciun.**

VIAŢA BISERICEASCĂ.

PROBLEME ACTUALE.

O carte de actualitate pastorală.

Mai în vară a apărut o cărticică asupra căreia cred că nu s'a stăruit deajuns în presa noastră bisericească. E vorba de cartea «*Sf. Pavel către Filimon*» — epist. ap. Pavel şi comentarul ei — scoasă de profesorul Academiei teologice de aici din Sibiu, dl *Nicolae Colan*,

harnicul radactor al acestei reviste. Țin să atrag și eu atenția preoțimii noastre asupra acestei cărți de cea mai mare actualitate pentru chemările pastorale ale vremilor noastre.[1]

Neîntrecut a fost apostolul Pavel în felul cum știa să aducă suflete la Mântuitorul și să câștige suflete pentru Evanghelia Mântuitorului. O grăitoare pildă este și epistola cătră Filimon, care de multe ori — pentru scurțimea ei — scapă din vederea cetitorului în Biblie. Este însă această scurtă epistolă plină de adâncimi sufletești și pastorale, pe cari așa de frumos le știe comenta profesorul N. Colan.

E vorba de «Onisim robul» despre care ap. Pavel scrie, că «l-a născut (de nou) prin legăturile sale». Nu vom stărui mai departe în frumsețile acestei epistole și în felul minunat cum știe ap. Pavel să renască suflete pentru Evanghelie. Toată taina pastoralei este pusă în această scurtă epistolă cătră Filimon.

Eu vreau să arăt actualitatea păstorală a broșurei scoasă de prof. Nicolae Colan. Ea ridică — și ar trebui să ridice — la suprafață marea problemă a câștigării sufletelor pentru Evanghelia Mântuitorului. Broșura prof. Colan iese ca o strigare, să se pună la ordinea zilei cea mai urgentă problemă bisericească de azi și din toate vremile: evanghelizarea, câștigarea sufletelor pentru Evanghelie și renașterea sufletelor prin Evanghelie.

Preoțimea noastră, nu e frământată îndeajuns de această problemă. Se pare că ne lipsește acea puternică mentalitate religioasă, acel prisos de Duh arzător cu care să ne coborâm în adâncimi sufletești, să facem «legături» și să renaștem sufletele pentru Mântuitorul». Să nu uităm că sectarismul umblă tocmai în această direcție să-și câștige aderenți. Am la îndemână o broșurică din biblioteca baptistă «Cârmuitorul», întitulată: «Cum aducem suflete la Mântuitorul». E o traducere din englezește, cu o expunere amănunțită despre «tactica» ce trebue urmată în acest lucru. E o carte cu multă putere de a fanatiza pe cel ce o cetește și a-l porni să facă «legături» și să câștige aderenți.

[1] Se poate comanda dela Librăria Arhidiecezană. Costă 10 Lei.

Sectarismul religios face ravagii tocmai prin «legăturile» sufleteşti pe cari le întreţine cu cărţi, broşuri propagande etc. Pe cel atras în cercul lor, nu-l mai slăbesc cărţile, scrisorile şi cercetările «fraţilor». Eu cred că se aruncă prea uşor vorba că sectarii lucră numai pentru bani. Vor fi şi plătiţi conducătorii lor, însă mulţi din cei simpli, din oamenii din popor, lucrează din fanatismul religios ce şi l-au însuşit cetind în Biblie şi în diferite broşuri de propagandă religioasă.

Eu socot că pentru combaterea sectarismului nu este alt mijloc decât o mare contra mişcare de evanghelizare.

Să ridicăm la suprafaţă, să facem vie şi lucrătoare marea problemă a mântuirii sufletelor şi a câştigării sufletelor pentru Mântuitorul şi Evanghelia Lui. Mai mult ca ori când, preoţimea are lipsă de spiritul pastoral din epistolele ap. Pavel, cum e arătat şi comentat aşa de bine şi cel din epistola cătră Filimon din sus amintita broşură.

Mai mult ca oricând, vremile noastre sunt un teren prielnic pentru evanghelizare (însuşi sectarismul e dovada acestui lucru). La gazeta «Lumina Satelor» fac de 4 ani de zile o bogată experienţă pe acest teren. Insă pentru reuşita acestui lucru se cere răbdare, stăruinţă, muncă stărutoare; mai ales Duh mult, prisos sufletesc şi o inimă aprinsă pentru Domnul...

Aceste reflexiuni îmi picură în condeiu cetind cartea profesorului N. Colan. Pentru cinul preoţesc această carte a ieşit ca o întrebare despre câţi «Onisimi» a născut din nou fiecare preot prin «legăturile» sale duhovniceşti — pastorale?

Preotul I. Trifa.

MIŞCAREA LITERARA.

Gebetweisheit der Kirche. (Din înţelepciunea rugăciunilor Bisericii). Lesungen im Anschluss an die Sonn und Festtagsorationen von *Leo Wolpert.* VIII + 274 pag. Freiburg i. Br. 1925 Herder. Legată în pânză M. 5,60.

E o colecţie de meditaţii desvoltate din frânturi de rugăciuni dela sf. Liturghie pentru a reliefa câteva adevăruri religi-

oase şi a fructifica prin ele gândirea şi simţirea credincioşilor. Autorul are un suflet sensibil pentru belşugul de poezie din rugăciunile zămislite de simţirea religioasă a marilor personalităţi creştine şi o minte ageră pentru a desprinde din ele toată înţelepciunea şi a formula un îndreptar de viaţă superioară. Cartea e un magazin de inspiraţii pentru predici şi ar aduce mult folos sufletesc şi ajutor însemnat şi preoţimii noastre.

Expunerea dovedeşte şi o bogată experienţă literară, fapt care sporeşte folosul sufletesc ce izvoreşte din această carte, pentru cetitor.

*

Tempelreinigung (Curăţirea templului) Pilgerbuch für Zeit und Ewigkeit von *Franz Mihael Willam* 1925, Herder. Freiburg i Br. Pag. 120. — Mântuitorul a scos cu biciul pe Jidovi din templu, pentrucă făceau în el neguţătorie. O făceau de fapt în tinda templului — stârnind totuşi mânia lui Hristos. Unii creştini se poartă în biserică mai rău ca Jidovii izgoniţi de Mântuitorul. E constatarea tristă ce o face autorul cărţii; — şi cu toată dreptatea. El arată purtarea externă şi internă (gândurile) a creştinului în biserică şi purtarea îngerilor. Ca aceştia ar trebui să se poarte fiecare creştin adevărat.

Expunerea deosebit de plastică şi vioaie uşurează cetirea acestei cărţi interesante şi actuale, din care — mutatis mutandis — am putea învăţa multe şi noi.

*

Neues Leben (Viaţă nouă). Ethisch religiöse Darlegungen von *Hermann Muckermann.* 8⁰ Freiburg i Br. Herder — Drittes Buch: *Ehe und Familie in Gottesreich.* (Căsătoria şi Familia în împărăţia lui Dumnezeu) Erste und zweite Aufl. (1—5 Tausend) VI + 84 pag. 1925. Legată în pânză M. 2·50

In cartea a doua a seriei «Viaţă nouă» autorul zidise o morală pe temelia iubirii deaproapelui. Cartea a treia cuprinde problema de o covârşitoare importanţă a vieţii casnice, Familia. Rădăcinile vieţii familiare sunt adânc înfipte în însăşi firea omenească. Dumnezeu a binecuvântat căsnicia curată, din prima dimineaţă a creiării. Dar omul a căzut dela puritatea vieţii familiare, întemeiată pe dragostea reciprocă dintre soţ şi soţie. Mântuitorul nostru Isus Hristos a ridicat căsătoria la treapta de taină — dând omului un ideal şi în privinta aceasta: prin căsătoria sa mistică cu Biserica. In lumina acestui ideal e tratată problema căsniciei şi în cartea de faţă: clar şi temeinic. E un minunat capitol de etică socială şi — pastorală.

*

Modernes oder Katholisches Kulturideal? (Ideal cultural modern sau catolic?) Ein Wegweiser zum verständniss der Gegenwart, von *Franz Zach,* profesor der Soziologie. Dritte,

neubearbeitete Aufl. (XIV + 404) pag. Wien 1925 Herder. Legată în pânză M. 10·—.

Zach nu este un nume necunoscut. Cărţile sale «Kulturschatten», «Das religiöse Sehnen und Suchen unserer Zeit» şi «Auf der Wetterwarte der Zeit» i-au consacrat renumele în domeniul filosofiei culturii.

Vasta operă de care ne ocupăm porneşte dela constatarea iniţială, că umanitatea de astăzi a ajuns la răspântia unei covârşitoare crize culturale. «Omenirea este bolnavă, pentrucă a părăsit drumul evoluţiei organice, s'a rupt de Mântuitorul lumii», renegându-şi cele mai superioare idealuri. Referindu-se la rassa germană, autorul atribue vina decadenţei, prusianismului protestant, care a fărămiţit cultura creştină prin individualismul exagerat ce i stă la temelii.

Izbăvirea din acest haos n'o poate aduce decât reîntegrarea idealului creştin (autorul zice, fireşte, catolic-papist) în vechile sale drepturi.

Cele două ediţii dintâi ale cărţii s'au epuizat în nu mai mult de 16 luni de zile. Ediţia a treia este prelucrată şi îmbogăţită cu capitole nouă.

Expunerea — de o vioiciune personală. Execuţia tehnică deadreptul ispititoare.

*

Biserica activă: Predica-catiheză (cu schiţe şi prelucrări) de *Pr. Caius Turicu*, profesor de teologie. Tipogr. diecezană, Arad 1925. Pag. 94. Preţul 30 Lei.

Problema predicei în biserică îşi potenţează actualitatea pe zi ce trece. Slujitorii şi îndrumătorii vieţii bisericeşti înţeleg tot mai mult că numai o biserică activă, învăţătoare este în stare să-şi împlinească *integral* sfânta sa misiune. In slujba promovării şi a popularizării acestui adevăr e pusă şi cartea tinărului şi entuziastului profesor dela Institutul teologic din Arad. In partea primă ne arată fiinţa şi rostul predicei cateheze, care trebue să pună în lucrare toate funcţiunile sufleteşti ale credinciosului determinându-i acte de viaţă creştinească. Pentrucă «nu tot celce zice Doamne, Doamne, va intra în împărăţia cerurilor ci celce *face* voia Tatălui celui din ceruri».

Reliefând lipsa de rost a predicei «plictisitoare» şi insuficienţele predicei pur şi simplu, «frumoase» autorul pretinde, cu toată dreptatea, predica *trăită*, alcătuită sistematic (totuşi fără idololatria treptelor formale!) şi expusă cu vioiciunea şi intuitivitatea care singură e în stare să robească pe ascultător.

Sfaturile metodologice sunt concretizate în câteva predici de model, fapt care sporeşte vârtuţile frumoase ale cărţii părintelui Turicu — făcând din ea un preţios ajutor pentru orice preot care-i va ispiti paginile. *N. Colan.*

*

La Psyhologie de la Conversion chez les peuples non civilisez par *Raoul Allier*, professeur honoraire de l'université de Paris (deux Tomes 1108 pag. 80 frcs. Payot Paris).

Am avut deosebita cinste de a anunţa cândva în revista noastră apariţia magistralului studiu al dlui Raoul Allier, decanul facultăţii de teologie din Paris.

Distinsa bunăvoinţă a fostului meu profesor m'a omagiat cu darul lucrării sale pe care am dorit-o atât de mult: *La psyhologie de la Conversion chez les peuples non-civilises.*

Mărturisesc dela început că am rămas uimit de augustele ascenziuni pe care autorul le-a realizat în domeniul cugetării filozofice, religioase, sociale şi istorice şi de incomparabilele sinteze pe care d-sa le a elaborat în chip genial pe acest vast teren al psihologiei religioase şi sociale.

Misionarismul năzueşte să determine o orientară nouă şi profundă în viaţa spirituală a popoarelor, dezarmând progresiv toate rezistenţele lor morale şi materiale, toată vrăjmăşia anticipată, toate prejudecăţile, toate erorile falsei autorităţi, toate anarhiile iresponsabile prin iubire şi milă, adică prin acel «mister al dezinteresării».

Greutăţile adaptării misionarului, la mediul primitiv la care e chemat să lucreze, sunt imense, ele sunt legate de limbă de mentalitate şi de criteriile logice şi etice ale indigenilor.

Tradiţionalismul robust care caracterisează viaţa sufletească a primitivului susţine şi perpetuează oroarea de inovaţie şi eroismul acelei opoziţii inflexibile pe care o numim *mizoneism.*

Instinctualitatea vieţii lui atât de irezistibil naturale refuză frânele unei discipline şi asceza unui imperativ moral. Ea favorizează inerţia şi de atâtea ori inconsecvenţa lipsită de loialitate.

Spontaneitatea fatalismului crează o profundă incapacitate de sforţare mai susţinută. Magia învălue o viaţă primitivă ca într'o nebuloză impermeabilă pentru argumentaţia misionarului.

Dar folosindu-se de elementele metafizicei primitivilor, de intuiţia spirituală din care au ieşit superstiţiile ei, de tot acest fond aperceptiv şi preliminar misionarul va putea stabili corelaţii, analogii, echivalenţe, transpoziţii şi substituiri de idei de sentimente şi de năzuinţe — cu care va putea opera pe nesimţite transformarea mentalităţii primitive.

Convertirea însă e precedată întotdeauna de o suferinţă morală, de o remuşcare, de o slăbire a tonus ului vital.

Această depresiune morală poate fi însă înlăturată prin restabilirea unităţii interioare a individului.

Dedublarea personalităţii este un fenomen frecvent al convertirii. Visurile adeseori joacă un rol destul de eficace — ele sunt apariţia unui eu subconştient.

Convertirea înseamnă o schimbare în orientarea vieţii — o abdicare dela trecut, o expulzare a «eului celui vechiu» şi acceptarea unui nou motiv de viaţă.

Ea este biruinţa forţelor subconştiente care lucrează printr'un proces de incubaţie lentă sau bruscă. Căinţa are un caracter explosiv. Ea dă la început senzaţia unei dezagregări morale — dar sfârşeşte prin a-ţi da certitudinea unei renaşteri, unei izbăviri, unei învieri, unei virginităţi.

Convertirea poate fi şi colectivă: «trezire». Convertirea individuală însă explică şi natura convertirii în massă.

Sunt două teorii: una care socoteşte emoţia ca fenomen esenţial al convertirii şi alta care vede în emoţie numai mijlocul de a provoca criza.

Convertirea depăşeşte intelectualul şi sentimentalul. Interpretarea intelectualistă a esenţii fenomenului convertirii este eronată.

Asentimentul face parte integrantă din criza profundă care caracterisează convertirea, dar nu este el însuşi criza, ci numai manifestarea ei.

Apariţia unui «eu nou» se face în virtutea unei intervertiri de valori unei noi orientări a sentimentelor, unei revoluţii în înclinări şi aversiuni şi e însoţită de sentimentul unei bucurii şi linişti lăuntrice.

Sunt convertiri lente şi convertiri brusce. Natura lor însă este identică. Exemplul este un factor decisiv în convertirea individuală şi colectivă, femeile se convertesc mai uşor decât bărbaţii, rezistenţa lor este mai slabă.

Convertirea creează «oameni noi». Convertirea automatismului poate fi combătută prin reflexiune.

Izolarea morală e neprielnică progresului spiritual. E nevoie deci de crearea unui mediu moral de libertate. Munca are o superioară utilitate morală Comunitatea poate exercita o acţiune pedagogică de primul ordin... Acţiunea mediilor însă este în raport invers cu mărimea lor. Viaţa trebue să se individualizeze. Individul influenţează asupra mediului şi mediul influenţează asupra individului, în virtutea unui raport de interdependenţă spirituală şi materială.

Moralitatea negativă trebue să meargă paralel cu moralitatea pozitivă, să decurgă chiar din aceasta. Prescrierea anumitelor fapte rele trebue să fie urmată de recomandarea altor fapte bune.

Moralitatea formalistă, rezultat al apatiei, al neînţelegerii principiilor al imitaţiei gregare şi al disociaţiei dintre pietate şi moralitate e o primejdie. Automatismul produce indolenţa şi viceversa

Impotriva lor trebuie concentrată forţa dinamică şi conştiinţa disciplinii morale care trebue să se afirme ca o in-

terzicere a tot ceeace e condamnat de morala universală. Desfrâul trebue combătut din răsputeri. Civilizaţia pare a-l fi cultivat făcând oarecare concesiuni interesate păgânismului cu care a căutat să se acomodeze într'o măsură oarecare, ca să-l poată exploata economic.

Disciplina funcţionează ca un sistem de porunci. Ea se sprijineşte pe reflexiune, pe criteriile conştiinţei şi pe puterea de atracţie a unui ideal.

Cazuistica însă compromite orice disciplină — complicând o şi făcând-o contradictorie — deci nulă ca autoritate şi influenţă. In pedagogia conştiinţii o personalitate superioară are un rol deciziv. Convertirea este o biruinţă asupra pasivităţii. Ea crează instrumentul culturii personale. Convertirea aduce cu sine suprimarea sclăviei, egalizează pe oameni ca fii ai lui Dumnezeu şi transformă viaţa familiară, impunând respectul reciproc soţilor.

Pentru formarea bisericilor indigene, organizaţiile misionare au o mare răspundere. Munca e grea şi de multeori efortul prea intens descurajează. Trebue însă multă încredere şi multă iubire unui misionar ca să se devoteze fratern celor pe care năzueşte să-i cucerească pentru o concepţie, pentru o lucrare şi pentru un ideal atât de superior şi atât de inedit. Atitudinile aristocratice şi despreţuitoare sunt şi o eroare morală şi una socială.

Creştinismul isbuteşte să inspire popoarelor necivilizate sentimentul demnităţii lor fără să le uluiască de trufie şi să le ridice la rangul adevăratei umanităţi fără riscul de a face din ele simple caricaturi umane. Inainte de a fi civilizate popoarele trebuesc evanghelizate. Civilizaţia rămâne superficială fără prefacerea interioară a individului Civilizaţia vine dela sine după încreştinare. Convertirea este, prin insaşi esenţa ei, un asentiment total şi definitiv, o revoluţie intimă; ea înseamnă momentul în care un individ dând la o parte tot ceeace umbreşte existenţa lui, desluşeşte în chip luminos ceeace vrea să fie şi se hotăreşte să devină. In această clipă, poate pentru prima dată el îşi asumă răspunderea soartei sale. Dă dovadă de o radicală iniţiativă. A făcut o experienţă personală.

El a auzit un om vorbindu-i de o Cruce şi spunându-i ce înseamnă ea — adică iubirea unui Părinte pentru toţi oamenii

Reflexiunile lui în faţa acestei Cruci iau un aspect concret şi sensibil. I se pare, lui desmoştenitului, că de pe această cruce o privire pică asupra lui, cel despreţuit şi nesocotit de toţi, El aude o voce misterioasă care-i vorbeşte: «pe tine te caut; pe tine te vreau. Ca să te mântuesc şi să te câştig pe tine s'a înălţat această cruce». Şi i se descopere atunci că el exista cu toată nevrednicia lui, ca o valoare proprie, care e iubită pentru ea însaşi, că numele lui, oricât este el de necu-

noscut tuturor oamenilor, e rostit în nemărgenire că el e o *persoană, nu un lucru.* Crucea îi descopere existenţa personală, demnitatea, valoarea infinită a unui suflet.

Acest sentiment nou, ieşit dintr'o profundă experienţă interioară e pândit însă şi de o mare primejdie: de primejdia trufiei şi insuficienţii care fac să devieze acest sentiment al convertirii la ridicul şi grotesc.

Mulţi «sectari» dela noi dovedesc această autofalsificare morală pricinuită de orgoliul excluzivist al «mântuirii personale» şi care-i face să se izoleze în cultul exaltat al unui egoism fariseic care anulează fără zăbavă în fiinţa lor roadele adevărate ale convertirii.

Separatismul orgolios al sectarilor e o pură ipocrizie şi o manie insuportabilă şi sterilă.

Ridicula admiraţie de sine e de atâteaori o probă de convertire iluzorie, superficială şi fără durată; sectarii sunt de foarte multeori vânători de clientelă, care ca orice clientelă nu e lipsită de oarecare rentabilitate materială.

Incheind această paranteză să revenim la lucrarea de care ne ocupăm.

Într'o recenzie, e cu neputinţă să îmbrăţişăm toate problemele studiate cu un atât de vast aparat ştiinţific şi de experienţă în opera cu adevărat senzaţională a distinsului profesor francez.

Am notat idei, ici şi colo, soluţii, sugestii şi fragmente şi am pare impresia că am făcut o faptă rea: că am mutilat şi am desfigurat un monument de cugetare cu mult prea superior ca să fie accesibil rezumatului şi dării de seamă sumare.

O operă de o viaţă nu se poate epuiza printr'o lectură de o lună Am îndrăznit totuşi să scriu asupra ei, ca să atrag atenţia intelectualităţii noastre către un studiu de o rară valoare ştiinţifică, îndatorându-mă personal să pun toate ideile luminoase, pe care autorul atât de îmbelşugat ni le-a împărtăşit, la contribuţie în cursul meu de teologie morală şi sociologie, convins că voiu putea face în chipul acesta o smerită lucrare de misionar pentru studenţii mei şi pentru care nu pot fi îndeajuns de recunoscător distinsului meu profesor care m'a învrednicit tot timpul şi de foarte delicate şi statornice atenţiuni personale.

Pentru profesorii şi studenţii noştri de teologie, de filozofie şi sociologie, lucrarea dlui Allier va fi o sursă vastă de sugestii şi o arhivă de preţioase documente întru clarificarea atâtor fundamentale probleme de psihologie şi sociologie.

De aceea o recomandăm cu entuziasmul arhimedic al celui ce a descoperit o mare comoară de ştiinţă.

Prof. **Dr. Gr. Cristescu.**

CRONICĂ BISERICEASCĂ-CULTURALĂ.

Regimul cultelor. Dl ministru de culte Al. Lapedatu a depus la senat proiectul de lege pentru regimul cultelor. El cuprinde între altele şi dispoziţiile cu privire la trecerea cetăţenilor dela o confesiune la alta. Biserica noastră aşteaptă de mult această lege menită să îndrepteze o situaţie de revoltătoare nedreptate ce i-o pregătiseră stăpânitorii străini ai pământului românesc, Habsburgii patroni ai papistaşismului. Intradevăr după unirea dela 1700 catolicismul străin a pornit o cumplită prigoană împotriva «Şismaticilor», cărora le-au furat bisericile. Volbura a contenit apoi, şi — cum era şi firesc — s'a pornit un puternic val de reîntoarcere a Românilor la sinul Bisericii strămoşeşti. Dar pentru a zăgăzui acest val străinii au făurit legi aspre şi nedrepte, jugul cărora îl purtăm până astăzi.

Este timpul suprem să se curme această nedreptate. Şi noua lege o curmă.

Iată ce prevede noua lege cu privire la trecerile confesionale:

ART. 37. Statul, garantând tuturor cetăţenilor libertatea de conştiinţă, fiecare individ are dreptul de a aparţine oricărui cult, care întruneşte condiţiile prezentei legi.

ART. 38. Fiecare individ care a împlinit vârsta de 18 ani poate trece dela un cult la altul, observând formele stabilite în articolul următor. De acest drept nu beneficiază cei ce suferă de boale cari împiedică liberul arbitru. Femeile măritându-se îşi pot schimba religiunea şi înainte de împlinire vârstei de 18 ani.

ART. 39. Oricine, întrunind condiţiunile dela articolul precedent, vrea să treacă la alt cult, îşi va anunţa această intenţie personal şi însoţit de 2 martori, ofiţerului stării civile al comunei unde domiciliază. Ofiţerul stării civile va redacta proces verbal despre declaraţia de trecere, semnat de cel ce face declaraţia şi de martori, şi îl va înainta, în copie, în tarmen de 8 zile dela data declaraţiunii, preotului căruia aparţine declarantul. Dacă în termen de 30 zile, autorul declaraţie nu revine asupra ei, trecerea se considecă făcută deplin drept dela această dată. Ofiţerul stării civile va face în registrele respective modificările cuvenite şi va anunţa trecerea atât preotului cultului căruia a aparţinut, cât şi aceluia la care a trecut. Revenirea asupra declaraţiunii de trecere se face cu observarea formalităţilor prevăzute mai sus. Formalităţile articolului de faţă se aplică şi acelora cari vor să părăsească vre-un cult fără a trece la altul din cele prevăzute la art. 18.

ART. 40. Individul trecut dela un cult la altul este dator a suporta toate sarcinile materiale scadente până în momentul trecerii deplin drept, impuse de statutele şi de angajamentele avute fără de cultul părăsit.

ART 41. Bisericile (casele de rugăciuni) şi averile bisericeşti, afară de fundaţiunile cu personalitate juridică distinctă, aparţin comunităţilor religioase locale în a căror proprietate se găsesc. Situaţia fundaţiunilor administrate de organele bisericeşti se va regula conform legii persoanele juridice. Dacă toţi credincioşii unei comunităţi trec la alt cult, biserica, casa parohială cu întreaga avere a comunităţii devin proprietatea comunităţii celei noui, sau la care s'a făcut trecerea. Ce priveşte sesiile acordate prin reforma agrară, asupra lor va decide ministerul agriculturii de acord cu ministerul cultelor. Dacă majoritatea membrilor unei comunităţi religioase trece la alt cult, averea comunităţii se împarte proporţionat cu numărul membrilor rămaşi şi trecuţi. Biserica şi casa parohială rămân în proprietatea majorităţii numai dacă cultul la care s'a făcut trecerea, nu dispune în localitate de biserică si casă parohială. In caz contrar acestea rămân proprietatea minorităţii. In ambele eventualităţi, partea în a cărei proprietate a rămas biserica şi casa parohială este obligată la o despăgubire proporţională, care, în caz de neînţelegere, va fi fixată de tribunalul dela reşedinţa Curţii de apel din circumscripţia respectivă.

ART. 42. Copiii, ai căror părinţi aparţin aceleaiş religiuni, urmează religiunea părinţilor. Dacă unul din părinţi trece la alt cult, copii de sexul lui, sub etatea de 7 ani, urmează cultul părintelui trecut. Dacă părinţii nu sunt de aceeaşi religiune, tatăl are dreptul de a determina, pentru fiecare copil în parte, căreia din cele doua religiuni ale părinţilor să-i aparţină. Aceasta însă odată pentru totdeauna, anume cu prilegiul înscrierii lui în registrele stării civile. Dacă tatăl copilului e mort, acest drept revine mamei.

ART. 43. Religiunea copiilor nu poate fi schimbată decât după prevederile art. 39 al legii prezente. Când unul din soţi trece la religiunea celuilalt, copii sub 18 ani urmează, cu derogare dela dispoziţiunea art. 39, religiunea comună a părinţilor.

ART. 44. Copii nelegitimi urmează religiunea mamei.

ART. 45. Copii găsiţi urmează religiunea aceluia care i-a primit spre creştere. Stabilirea religiunii copiilor găsiţi aşezaţi în azile (case de creştere) se va face după criteriile următoare: a) Dacă azilul este întreţinut de vre-o instituţie confesională, vor urma religiunea instituţiei respective; b) Dacă azilul este întreţinut de comună, vor urma religiunea majorităţii locuitorilor din aceea comună; c) Dacă azilul este întreţinut de judeţ sau de stat, copii vor urma religiunea ortodoxă.

ART. 46. In caz de adopţiune, copiii orfanii de ambii părinţi, sub vârsta de 18 ani, pot urma religiunea adoptantului, la dorinţa acestuia manifestată înaintea ofiţerului stării civile. Dacă ambii soţi adoptează de comun acord, religiunea copilului va fi determinată potrivit art 42, alin. 2. Dacă amândoi, sau

numai unul dintre părinţii copiilor adoptaţi trăiesc, copiii vor putea urma religiunea adoptatului numai cu învoirea prealabilă a părinţilor. *Neculce.*

NOTE ŞI INFORMAŢII.

In ultima sesiune a sf. Sinod s'a discutat între altele şi chestiunea calendarului. Se ştie că reforma calendarului a întâmpinat pe alocurea rezistenţe neaşteptate. Aceste rezistenţe sunt mai îngrijorătoare în Basarabia unde o parte din popor şi chiar din cler nu vrea să se supună hotărârilor sf. sinod şi serbează sărbătorile după vechiul calendar.

Faptul e de natură de a tulbura viaţa bisericească. Deaceea sf. Sinod a hotărât să înceapă o campanie de lămurire a credincioşilor basarabeni, punând la contribuţie toate mijloacele cari ar putea ajuta soluţionarea fericită a chestiunii.

Incontestabil că asupra hotărârii nu se mai poate reveni. Calendarul nou va rămânea. E regretabil însă că unele biserici autocefale nu s'au ţinut de angajamentul luat la conferenţa interordoxă dela Constantinopol, contribuind în felul acesta la stârnirea nedumeririlor, cu care avem acum de furcă. Şi — şi mai regretabil este faptul, că politicianismul fără scrupule, în loc să colaboreze la lămurirea şi îndrumarea sănătoasă a credincioşilor nedumeriţi, i-au zăpăcit şi întărâtat şi mai rău. Au fost miniştri, cari cu scopuri meschine, electorale, au făcut promisiuni, că se va reveni asupra calendarului. Ori asta înseamnă pur şi simplu inconştienţă.

Se vede că neamul nostru n'are destule năcazuri. Cârmuitorii lui se îngrijesc să-i mai facă. Şi asta tocmai în Basarabia, a cărei delicată vecinătate cu Republica roşie ar trebui să ne-ajungă...

*

Dl Dr. A. Rusu discută, în «Unirea» domniei sale, proiectul de lege referitor la regimul cultelor din România. D-sa are o serie întreagă de nemulţumiri pe cari promite că le va expune pe larg în coloanele oficiosului tărnăvean. In articolul introductiv le schiţează numai. Cum aceste nemulţumiri sunt extrem de caracteristice, le reproducem de pe acuma, promiţând c'o să urmărim cu o deosebită atenţiune şi expunerea lor largă, care va fi, cu toată siguranţa, şi mai interesantă.

Iată punctele buclucaşe ale legii, cu cari dl Rusu nu se'mpacă — odată cu capul:

«1. Inadmisibila separare a cultului nostru «greco catolic (unit)» de «cultul catolic de rit latin şi armean». Prerogativa absolut iluzorie ce ni s'a înscris — printr'o regretabilă greşală

de concepţie — în Constituţie, de a ne despărţi pe tema de «naţionalitate» de restul bisericii catolice a ţării, nu este iertat să ne mai amăgească». (După cum vedeţi, dl Rusu are oroare de cuvântul «naţional», vrând să intre pe de-a'ntregul în aceeaş căciulă cu episcopul Glattfelder...).

«2. Feliul cum se normează în această lege raportul bisericii catolice din ţară cu autoritatea sa supremă dela Roma şi tot ce decurge din acest raport, de aranjat prin convenţie concordatară».

«3.... Chestiunea personalităţii juridice şi, ca urmare acea a proprietăţii».... (artic. 41) (dl Rusu ar dori, ca chiar în cazul când toţi credincioşii uniţi dintr'o parohie ar trece la legea ortodoxă, biserica şi averea parohiei, acum inexistente, să rămână a «capitlului» ori de-adreptul a Papei. In felul acesta «capitlurile» din România, rămânând odată fără credincioşi, ar rămânea cel puţin cu averea luată pe nedreptul şi cu concursul Habsburgilor — dela credincioşii noştri. N. R.).

«4. In legătură (!? N. R) Va trebui să arătăm greşala şi primejdia cuprinsă în dispoziţiile referitoare la schimbarea religiei, care nu poate fi lăsată şi expusă la cheremul exploatărilor neruşinate ale unor demagogi, pentru cari şi cele mai sfinte sentimente sunt puse în serviciul exclusiv al unei mârşave politice de partid». (Cine vorbeşte? Tot dl Rusu. D-sa ar dori ca redacţia «Unirii» să fie autorizată cu rezolvirea cazurilor de treceri confesionale, iar nemulţumiţii să aibă drept de apel la — Papa... N. R.).

«5. Deosebită atenţie merită apoi dispoziţiile referitoare la ordinile şi congregaţiile religioase, de a căror viabilitate se leagă atât de mari interese bisericeşti şi şcolare» (Dl Rusu e supărat, că legea nu prevede mutarea la Blaj, a întregului Vatican sau cel puţin a Institutului «de propagandafide», pe care, de altfel, ştim că regretatul d. I. Georgescu îl instalase la «Asociaţie» N. R.).

«6. Un alt punct, asupra căruia va trebui să ne oprim, este apoi ceeace se cuprinde în art. 22, o formă deghizată a odiosului *placetum regium* ale cărui norme medievale şi anahronice nu mai pot fi reînviate în nici o formă şi în nici un caz, în zilele noastre». (Dacă acest «odios» şi «medieval» placetum regium ar fi exercitat de vr'un «rege apostolic» din Viena — ar mai merge; dar fiindcă e primejdie să cadă în competinţa Regelui Ferdinand I al României... dl Rusu e grozav de indignat. N. R.).

Şi acum, cititorule, dacă nu-ţi e silă, comentează mai departe!

*

La Galaţi s'a realizat, de câteva luni, un gând fericit: editarea unei reviste creştine pentru familii.

Temelia societăţii este familia. Deaceea orice strădanie pusă în slujba îndrumării sănătoase a vieţii casnice — e un efort care zideşte. In zilele noastre de tot mai pronunţată desagregare a acestei instituţii, o luptă organizată şi entuziastă pentru îndrumare spirituală a familiei se impune de-adreptul. Scrisul peste tot — dar mai ales o revistă bună — este şi aici un mijloc potrivit.

Un grup de preoţi din Galaţi, în frunte cu harnicul diacon *Al. N. Constantinescu* a înţeles porunca vremii şi a pornit la lucru scoţând, aproape de un an, revista «*Căminul*». Redactată cu îngrijire, această publicaţie îi îmbie cititorului bune sfaturi inspirate de Evanghelia Mântuitorului. Literatura, filosofia, ca şi faptul divers comentat creştineşte — sunt puse în slujba educaţiei familiare.

Opera începută cu o tinerească şi entuziastă râvnă trebue dusă mai departe. Şi — dacă ne-am îngădui un sfat — acela ar fi, ca revista să fie *ilustrată* şi cu un cuprins cât se poate de variat Ilustraţia e un minunat mijloc pedagogic. Ea ar contribui mult la cât mai larga răspândire a «Căminului» despre care de atâta vreme doriam să spunem o vorbă bună — recomandându-l şi cititorilor noştri. (Redacţia: Palatul episcopal, Galaţi).

*

Ziarele anunţă că guvernul otoman a hotărât să adopte calendarul Gregorian. Cunoscând zelul lui Kemal Paşa de a-şi europeniza ţara cât mai grabnic şi cât mai complet — hotărârea guvernului otoman nu ne miră de loc. Ceeace ar trebui să ne mire este comentarul cu care însoţeşte acest fapt divers etern ridicolul şi arţăgosul monitor blăjănesc, «Unirea». Căci iată ce ne scrie Leiborganul I. P. S. Mitropolit Vasile:... «După ce Basarabia nu prea vrea să se supună noului calendar, patriarhul s'ar fi exprimat (!?) că nu insistă asupra necesităţii menţinerii noului calendar şi că s'ar putea găsi mijlocul, ca biserica ortodoxă română să revină la vechiul stil.

O să mai vedem şi aceasta?!».

Cu alte cuvinte dl Rusu ar vrea să zică: Până şi Turcii ne iau înainte cu schimbarea calendarului.

Se ştie că biserica «unită cu Roma» şi-a schimbat calendarul *după* Biserica ortodoxă.

Prelaţii papali dela Blaj au fost siliţi să aştepte hotărârea sf. Sinod. Dovadă că în materie de viaţă religioasă poporală norodul «unit» nu se orientează după sfaturile domnului Rusu, nici după inspiraţiile sfântului scaun, ci după sfatul şi porunca Vlădicilor de lege românească.

Dnii dela «Unirea» ar trebui să ştie penibila situaţie în care i-a adus reforma calendarului — noi i-am mai zugrăvit-o odată prieteneşte — dar când eşti învăţat să insulţi fără nici

un scrupul — nici chiar în propriul tău interes — lucrurile ies pe dos.

Redactorii «Unirii» în special au acest «pech».

Mult nămol a mai lăsat recenta revărsare a Târnavelor în călimara dlui A. Rusu!

*

Guvernul ţării e pe cale de a semna concordatul cu Vaticanul. Se zice că «propunerile României fiind acceptate de Vatican» (vă place?) d lui Pennescu i s'au dat depline puteri să semneze concordatul. Asta chiar înainte de a se vota de către parlamentul ţării, legea cultelor.

La timpul său noi ne-am spus părerea asupra concordatelor peste tot şi asupra concordatului dintre România şi Vatican în special. N'avem nimic de retractat sau de adăogat: Un concordat *împotriva* prevederilor legii cultelor este... anticonstituţional; un concordat *în armonie* cu legea cultelor e de prisos.

In orice caz statul român şi Biserica neamului nu poate decât pierde pe urma actului ce se pregăteşte.

*

Din cei 243 studenţi din România, cari beneficiază de schimb favorabil în Franţa, numai 67 sunt români, iar *170 evrei!* E o disproporţie care nu strigă, ci urlă. Şi domnul Henri Barbusse, cel mai recent «inspector al umanităţii», tot n'aude. Pentru el România e o ţară absolutistă în care minorităţile sunt oprimate (pe D-sa îl doare, — fireşet, mai ales soartea fraţilor săi de sânge şi de concepţii sociale...)

— Faţă de 93:7, 67:170. Aşa ceva nici în Rusia roşie n'o să mai găseşti, domnule Barbusse.

Poate guvernul ţării încă ar avea ceva de spus... Zău că s'ar cădea.

BIBLIOGRAFIE.

Patriarhia românească. Acte şi documente. Tipografia cărţilor bisericeşti 1925. Pag. 132.

Der Deutsche Heilige im Petersdorm. Papst Leo XI. von *I. H. Stein.* Herder et. Freiburg 1. Br. 1925. Pag. IV, 35.

Carnetul unui preot dela sate de *Tie Flaviu.* Bibl. Semănătorul Nr. 141. Ed. Librăriei diecezane Arad. 1925. Pag. 62. (format mic) 5 lei.

Uşile pocăinţei, 15 predici din periodu triodului de *Vasile Gan,* Arad 1925. Ed. Librăriei diecezane. Pag. 142 Lei 35.

Concepţia religiunilor necreştine drespre Dumnezeu de *Virgil Şeulean* (cu o prefaţă de Dr. Seb. Stanca) Cluj 1925. (Editura autorului) 22 pagini, format mic 10 lei.